

Atrof-muhit va Ijtimoiy Ta'sirni
Baholash Hisoboti – Texnik bo'lmagan
XulosaSUS O'zbekiston Chiqindidan
Energiya Loyihasi

2026-yil 16-iyul

Malumotnoma0811636

MUNDARIJA

1.	TEXNIK BO'LMAGAN XULOSA	1
1.1	KIRISH	01
1.2	LOYIHA TAVSIFI	01
1.2.1	Umumiy ko'rinish va Joylashuv	01
1.2.2	LOYIHA TARKIBIY QISMLARI	03
1.2.3	LOYIHA JADVALI	05
1.2.4	Loyiha Faoliyati	05
1.2.5	Muqobil variantlarni ko'rib chiqish	05
1.3	MANFAATDORLAR BILAN HAMKORLIK QILISHNING QISQACHA MAZMUNI	07
1.3.1	Manfaatdorlar bilan aloqalar tarixining qisqacha mazmuni	07
1.3.2	Manfaatdorlar bilan hamkorlik strategiyalari	07
1.3.3	Shikoyat mexanizmi	08
1.4	ASOSIY EKOLOGIK VA IJTIMOIIY TA'SIRLARNING XULOSASI	10
1.4.1	Havo	10
1.4.2	GHG	10
1.4.3	Shovqin	11
1.4.4	Tuproq	11
1.4.5	Suv	12
1.4.6	Chiqindilar	12
1.4.7	Biologik xilma-xillik	12
1.4.8	Iqlim o'zgarishi xavfi	13
1.4.9	Jamiyat hamjihatligi va ijtimoiy tuzilmalar	13
1.4.10	Yerdan foydalanish va tirikchilik vositalari	13
1.4.11	Jamiyat salomatligi, xavfsizlik va himoya	13
1.4.12	Jamoat infratuzilmasi va xizmatlari	14
1.4.13	Kasbiy salomatlik va xavfsizlik	14
1.4.14	Bandlik va mahalliy iqtisodiyot	14
1.4.15	Inson huquqlari	15
1.4.16	Rejadan tashqari hodisa	15
1.5	TA'SIRNING AHAMIYATI VA YUMSHATISH CHORALARI HAQIDA QISQACHA MA'LUMOT	16
1.6	ATROF-MUHIT VA IJTIMOIIY BOSHQARUV REJASI	21
1.7	XULOSA	21

JADVALLAR RO'YXATI

11-JADVAL	LOYIHA HAYOTIIY DAVRIDAGI SHOVQIN MANBALARI	11
12-JADVAL	TASIR MATRITSASI VA YUMSHATISH CHORALARI HAQIDA QISQACHA MA'LUMOT	16

RASMLAR RO'YXATI

1-1-RASM	LOYIHANING JOYLASHUVI	02
RASM 1-2	LOYIHANING JOYLASHUVI	04
13-RASM	SHIKOYATLARNI KO'RIB CHIQISH JARAYONI	09

QISQARTMALAR VA ABBREVIATURA

Qisqartmalar	Tavsif
AoI	Ta'sir Doirasi
CCRA	Iqlim o'zgarishi xavfini baholash
CHS	Jamiyat salomatligi xavfsizligi
CO	Uglerod oksidi
EHS	Atrof-muhit, salomatlik va xavfsizlik
EP4	Ekvator Prinsiplari 4
ESIA	Atrof-muhit va ijtimoiy ta'sirni baholash
ESMP	Atrof-muhit va Ijtimoiy Boshqaruv Rejasi
GFD	Fokus Guruh Muhokamalari
GBV	Gender asosidagi zo'ravonlik
GIIP	Yaxshi Xalqaro Sanoat Amaliyoti
HCl	Vodorod xlorid
HF	Vodorod ftorid
H ₂ S	Vodorod sulfid
HR	Inson huquqi
HRIA	Inson huquqlariga ta'sirni baholash
KBA	Asosiy Biologik Xilma-xillik Hududi
KII	Asosiy ma'lumot beruvchilar bilan suhbatlar
MSW	Shahar qattiq maishiy chiqindilari
MEEPCC	O'zbekiston Respublikasi Ekologiya, Atrof-muhitni muhofaza qilish va iqlim o'zgarishi vazirligi
NO _x	Azot oksidlari
NTS	Texnik bo'lmagan Xulosa
PM	Zarrachalar
SO ₂	Oltingugurt dioksidi
SEP	Manfaaddorlar bilan hamkorlik rejasi
TCFD	Iqlim bilan bog'liq moliyaviy ma'lumotlarni oshkor qilish bo'yicha ishchi guruhi
WtE	Shahar qattiq maishiy chiqindilari

1. TEXNIK BO'LMAGAN XULOSA

1.1 KIRISH

SUS Environment ("SUS" yoki "Buyurtmachi") O'zbekistonning Samarqand shahrida qattiq maishiy chiqindilarni energiyaga aylantirish loyihasini ishlab chiqmoqda. Loyiha O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2025-yil 24-martdagi PQ-118-sonli qaroriga asosan tashkil etilgan bo'lib, "SUS ENVIRONMENT SAMARKAND" FE MChJ ("Loyiha kompaniyasi") tomonidan amalga oshirilmoqda. Loyiha shahar chiqindilarini boshqarishni yaxshilash, poligonlarga bog'liqlikni kamaytirish va milliy elektr tarmog'iga elektr energiyasi ishlab chiqarishga qaratilgan.

ERM (Shanghai) Limited ("ERM") Ekologik va Ijtimoiy Ta'sirni Baholash (ESIA) tayyorlash uchun jalb qilingan. ESIA O'zbekiston qonunchiligi, EP4, MIGA Ekologik va Ijtimoiy Faoliyat Standartlari (2013), IFC Faoliyat Standartlari (2012) va tegishli WBG EHS Ko'rsatmalariga muvofiq tayyorlangan. Ushbu Texnik bo'lmagan Xulosa asosiy topilmalarni tushunarli tilda taqdim etadi va to'liq ESIA, ESMP, SEP, CCRA va HRIA bilan birga o'qilishi kerak.

ESIA loyiha va uning muqobil variantlarini tavsiflaydi; atrof-muhit va ijtimoiy asosiy holatlarni belgilaydi; qurilish, ekspluatatsiya va rejalashtirilmagan hodisalarning ta'sirini baholaydi; shuningdek, salbiy ta'sirlarning oldini olish, ularni kamaytirish, tiklash yoki qoplash va ijobiy natijalarni kuchaytirish choralarini aniqlaydi.

1.2 LOYIHA TAVSIFI

1.2.1 UMUMIY KO'RINISH VA JOYLASHUV

Loyiha maydoni O'zbekistonning Samarqand viloyati, Samarqand shahridagi 8 gektarlik sanoat yer uchastkasida, Samarqand shahar chiqindixonasi yonida joylashgan. Loyiha asosiy xomashyo sifatida Samarqand viloyati bo'ylab yig'ilgan qattiq maishiy chiqindilardan foydalanadi va butun Samarqand viloyatiga xizmat ko'rsatish uchun mo'ljallangan.

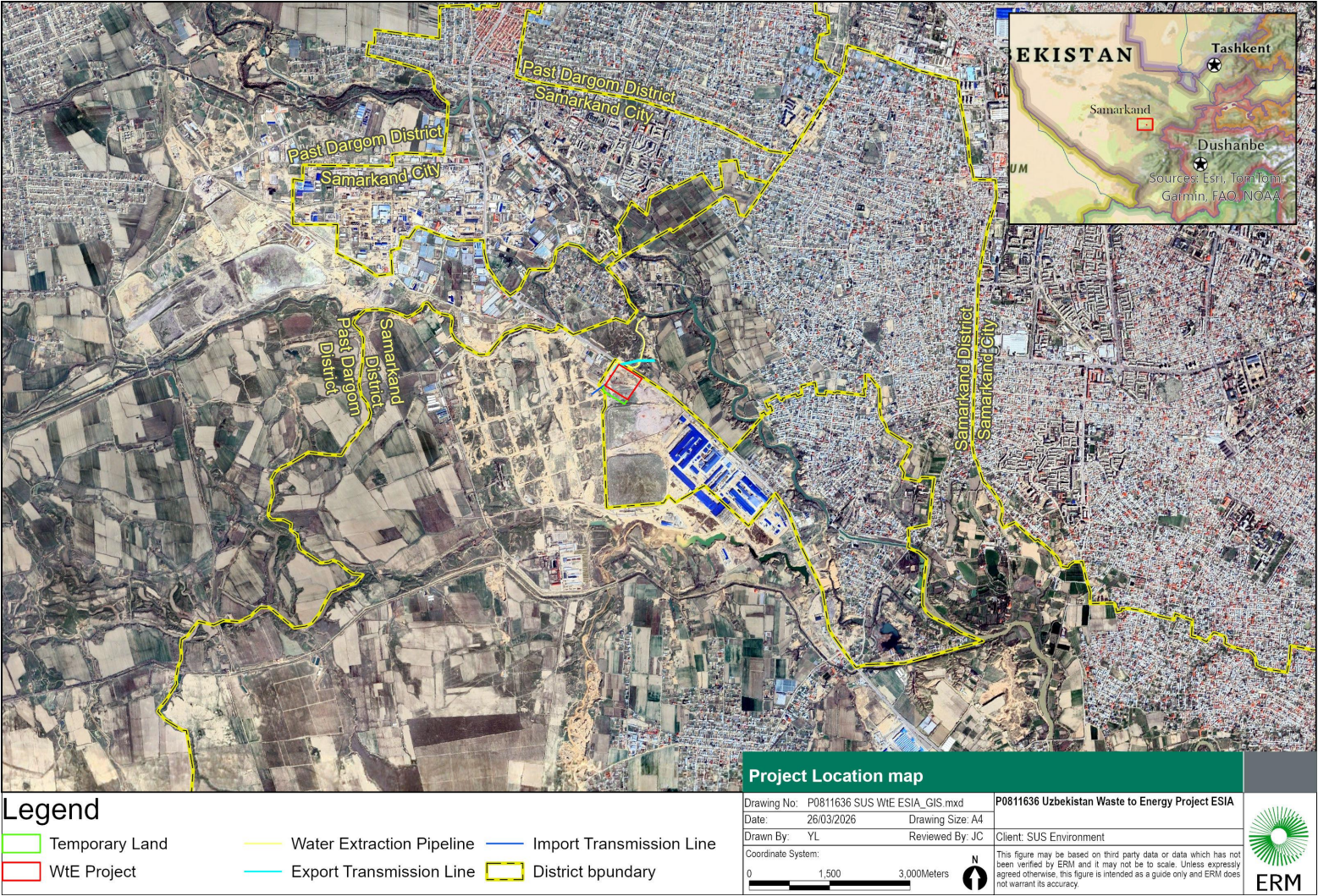
Samarqand viloyatidagi eng yirik qattiq maishiy chiqindilar poligoni sifatida, hozirgi vaqtda Samarqand viloyatida hosil bo'ladigan qattiq maishiy chiqindilarning katta qismi Samarqand shahar poligoniga va qisman boshqa mavjud poligonlarga tashlanadi. Loyiha ishga tushirilgandan so'ng, Samarqand viloyati bo'ylab yig'ilgan kuniga 1500 tonna qattiq maishiy chiqindilarni energiya ishlab chiqarish uchun yoqib, poligonlarga tashlash hajmini kamaytiradi.

Mahalliy hukumat maishiy qattiq chiqindilarni (MSW) yig'ish va tashish uchun mas'ul, SUS esa MSWni qabul qilish va elektr energiyasi ishlab chiqarish uchun yoqish uchun javobgardir.

Loyiha yiliga taxminan 371,4 million kVt/soat elektr energiyasi ishlab chiqarishi kutilmoqda, shundan 328,3 million kVt/soat atrofidagi qismi maxsus tarmoqqa ulanish tizimi orqali O'zbekiston milliy elektr tarmog'iga uzatiladi. Uskuna yiliga taxminan 8 000 soat ishlaydi va taxminan 30 yillik foydalanish muddatiga mo'ljallangan.

Loyiha joylashuvi 1-1-rasmda ko'rsatilgan.

1-1-РАСМ   ЛОЙИХАНИНГ ЖОЙЛАШУВИ

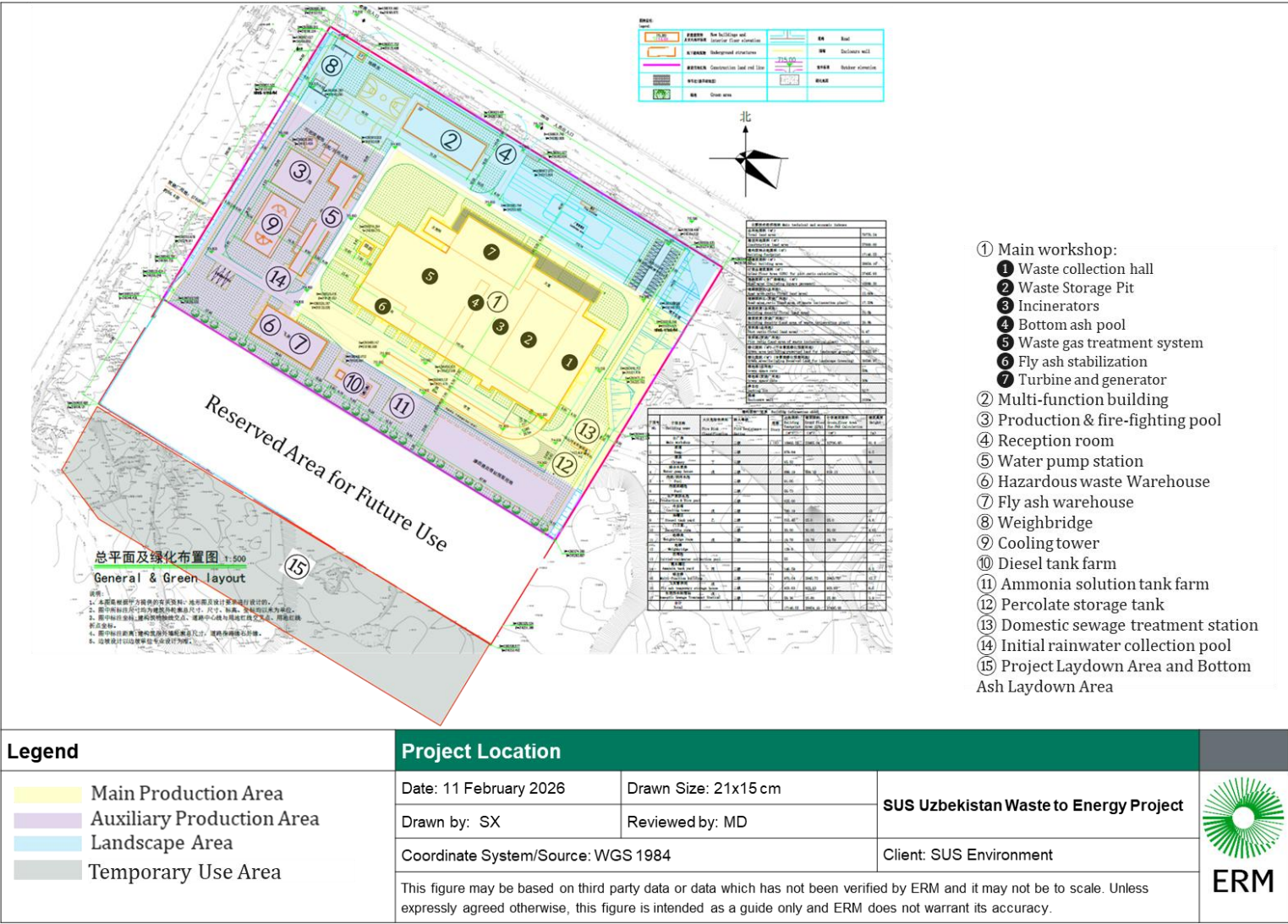
1.2.2 LOYIHA TARKIBIY QISMLARI

Loyiha maydoni uch funksional zonaga bo'lingan: asosiy ishlab chiqarish maydoni, yordamchi ishlab chiqarish maydoni va landshaft maydoni.

- Asosiy ishlab chiqarish zonasi asosiy sexni, chiqindi mo'risini va kirish rampasini o'z ichiga oladi. Asosiy sex tarkibiga chiqindi yig'ish zali, chiqindi saqlash chuquri, yondirgichlar, tutun gazini tozalash tizimi, chiqindi issiqlik qozonlari, bug' turbinasi, generator, kulni barqarorlashtirish tizimi, elektr taqsimlash qurilmasi va mo'rilar kiradi.
- Yordamchi ishlab chiqarish maydoni nasos stansiyasi, birlashtirilgan ishlab chiqarish va yong'inga qarshi suv idishlari, sovutish minoralari, ikkita tank fermasi (neft va suvli ammiak), suv tozalash stansiyalari, oqava suvlarni tozalash inshootlari, xavfli chiqindilarni saqlash xonasi, kul qoldiqlari saqlash maydoni va avtomobil tarozisini o'z ichiga oladi.
- Landshaft maydoni ma'muriy bino va darvozaxonani o'z ichiga oladi.

Loyiha sxemasi 1-2-rasmda ko'rsatilgan.

1-2-РАСМ ЛОЙИХАНИНГ ЖОЙЛАШУВИ

1.2.3 LOYIHA JADVALI

Loyiha qurilish ishlari 2025-yil iyul oyida boshlangan bo'lib, taxminan 24 oy davom etishi kutilmoqda. Loyiha 2027-yil iyul oyida ishga tushirilishi rejalashtirilgan.

1.2.4 LOYIHA FAOLIYATI

1.2.4.1 QURILISH FAOLIYATI

Qurilish bosqichi asosan quyidagi faoliyatlarni o'z ichiga oladi:

- Yerdan foydalanish ruxsatnomasini rasmiylashtirish
- Qurilish materiallarini tashish
- Loyiha hududini tozalash va maydonni tayyorlash
- WtE zavodining qurilishi, elektr uzatish liniyasi, suv ta'minoti tizimi
- Ishchi kuchining mavjudligi (vaqtinchalik ishchi lagerlarida yashovchi)
- Xavfsizlik xodimlarining mavjudligi
- Tovar va xizmatlarni xarid qilish
- Umumiy kommunal ta'minot

1.2.4.2 OPERATSION FAOLIYAT

Loyiha kompaniyasi 2027-yildan boshlab 30 yil muddatga faoliyat yuritishni rejalashtirmoqda. Atrof-muhit va ijtimoiy ta'sirlarga olib kelishi mumkin bo'lgan rejalashtirilgan va potentsial rejalashtirilmagan hodisalar quyidagilardan iborat:

- Kimyoviy moddalar va chiqindilarni tashish
- WtE zavodining mavjudligi va ishlashi (uzatish liniyasi va suv ta'minoti tizimidan tashqari)
- Uzatish liniyasining mavjudligi va ishlashi
- Ishchi kuchining mavjudligi
- Xavfsizlik xodimlarining mavjudligi
- Tovarlar yoki xizmatlarni xarid qilish
- Umumiy kommunal ta'minot (shu jumladan suv ta'minoti tizimi)

Potentsial rejalashtirilmagan hodisalar quyidagilarni o'z ichiga oladi:

- Yong'in hodisasi va portlash
- Kimyoviy moddalarning to'kilishi va oqishi (shu jumladan, joyida va tashish paytida)
- Yo'l-transport hodisalari

1.2.5 ALTERNATIVALARNI KO'RIB CHIQISH

1.2.5.1 LOYIHA MUQOBILINING YO'QLIGI

Loyihani amalga oshirmaslik varianti taklif etilayotgan loyiha hududining hozirgi ekologik holatda qolishiga olib keladi. Hech qanday chora ko'rmaslik muqobili mavjud vaziyatni o'zgartirmaydi, ya'ni zavod qurilishi va uskunalarni o'rnatish ishlari amalga oshirilmaydi. Ushbu stsenariy qurilish ta'sirlari, yonish chiqindilari, kul hosil bo'lishi va texnologik/operatsion xavflar bilan bog'liq to'g'ridan-to'g'ri ekologik va ijtimoiy

ta'sirlarning oldini olsa-da, u bir qator strategik milliy va mahalliy rivojlanish imkoniyatlaridan voz kechishni ham anglatadi.

Xulosa qilib aytganda, loyahasiz stsenariy ma'lum bir uchastka darajasidagi ta'sirlarning oldini olsa-da, mintaqaviy sanoat salohiyatini mustahkamlash va ish o'rinlarini yaratish imkoniyatlarini boy beradi. Loyihaning milliy siyosat va mahalliy rivojlanish maqsadlariga strategik mosligi, shuningdek, atrof-muhit va ijtimoiy himoya choralarining rejalashtirilgan qo'llanilishini hisobga olgan holda, loyihani amalga oshirish loyahasiz muqobilga nisbatan afzal deb hisoblanadi.

1.2.5.2 JOYNI TANLASH

Loyihani tanlash muhandislik, ekologik va ijtimoiy jihatlarni hisobga olgan holda muqobil joylarni har tomonlama baholashni o'z ichiga oldi. Texnik-iqtisodiy asoslash bosqichida SUS va O'zbekiston Ekologiya, atrof-muhitni muhofaza qilish va iqlim o'zgarishi vazirligi (MEEPCC) chiqindidan energiya ishlab chiqarish (WTE) ob'ekti uchun joy tanlash masalasini muhokama qildi. SUS tomonidan joy tanlashda to'rtta mezonni hisobga olish taklif qilindi: (1) qattiq maishiy chiqindilarni tashish uchun mavjud yo'lga yaqinlik; (2) loyihaning yuqori suv talabini hisobga olgan holda suv manbaiga yaqinlik; (3) samarali energiya eksporti uchun mavjud elektr uzatish liniyalariga tutashlik; va (4) ekologik muhofaza zonalaridan chetda joylashish.

Yuqoridagi mezonlarga asosanib, MEEPCC maydon Samarqand shahar chiqindixonasiga yaqin joylashishi kerak deb hisobladi va loyiha maydonini taklif qildi. SUS tomonidan dastlabki baholashdan so'ng, ushbu maydon yuqorida qayd etilgan asosiy tanlov mezonlariga javob bera oldi. Ikkala tomon nihoyat loyiha joylashuviga kelishib oldi.

Loyiha tashqi jabhasi atrofdagi binolarning me'moriy xususiyatiga mos kelishi uchun puxta o'ylangan holda loyihalashtirilgan.

1.3 MANFAATDORLARNING QISQACHA MAZMUNI

1.3.1 MANFAAT QILUVCHI TOMONLAR BILAN BOG'LANISH TARIXINING QISQACHA MAZMUNI

2025-yil aprelidan 2026-yil fevraligacha Loyiha doirasida manfaatdor tomonlar bilan ko'p bosqichli faoliyatlar o'tkazildi, jumladan, ochiq eshituv, jamoat profilini aniqlash, fokus-guruh muhokamalari (FGD), uy xo'jaliklari so'rovlari va mahalliy jamoalar, davlat organlari, davlat xizmat ko'rsatuvchi tashkilotlar, fermer xo'jaliklari, yaqin atrofdagi kompaniyalar va chiqindi yig'uvchilar bilan asosiy ma'lumot beruvchilar bilan suhbatlar (KII) o'tkazildi. Manfaatdor tomonlar bilan ishlash EIA, skoping va ESIA bosqichlarida amalga oshirildi, tegishli ravishda 2025-yil aprel, 2026-yil yanvar va 2026-yil fevral oylarida faoliyatlar olib borildi.

2025-yil 29-aprelda o'tkazilgan EIA bo'yicha jamoat eshituvida tegishli organlar va manfaatdor tomonlar vakillari loyihaning kelib chiqishi, ko'lami va ekologik majburiyatlari haqida ma'lumot berdi. Samarqand shahar hokimi o'rinbosari chiqindilarni boshqarishning milliy konteksti va loyihaning huquqiy asoslari bilan tanishtirib, loyihaning quvvati, qattiq maishiy chiqindilar bilan ta'minlash tartibi va ekspluatatsiya davrida elektr energiyasi xaridori haqida ma'lumot berdi. Samarqand shahar Ekologiya va iqlim

o'zgarishi boshqarmasi amaldagi qonunchilik talablariga muvofiq jamoat eshituvi tartibini tushuntirdi, SUS vakili esa loyiha joylashuvi, tanlangan maydon va kompaniyaning tegishli sanitariya organlari nazorati ostida ekologik va sanitariya qoidalariga rioya qilgan holda chiqindilar, shovqin, chang, gaz va oqava suvlarni nazorat qilish bo'yicha majburiyatlarini taqdim etdi. Bundan tashqari, Navruz raisi loyihani qo'llab-quvvatlab, kompaniya faoliyati jamiyat rivojiga hissa qo'shishini ta'kidladi va eshituv davomida Navruz aholisining qarorlari taqdim etildi.

ESIA bosqichida manfaatdor tomonlar bilan hamkorlik faoliyati loyiha haqida ularga qulay ma'lumot berish uchun loyiha varaqasi tayyorlanishi va tarqatilishi bilan qo'llab-quvvatlandi. Bundan tashqari, loyiha va manfaatdor tomonlar bilan hamkorlik maqsadini tanishtiruvchi standart muqaddima so'rov materiallariga kiritildi, bu esa manfaatdor tomonlarning maslahatlashuvlardan oldin yetarli darajada xabardor bo'lishini ta'minladi.

1.3.2 MANFAAT QATNASHCHILARNI JALB QILISH STRATEGIYALARI

ESIAGA ilova sifatida, Loyihaning butun hayotiy tsikli davomida jalb qilish strategiyalarini boshqarish uchun manfaatdor tomonlarni jalb qilish rejasi (SEP) ishlab chiqilgan.

Loyihaning manfaatdor tomonlarni jalb qilish strategiyasi loyihaga qiziqish bildirgan yoki undan potentsial ta'sir ko'radigan barcha tomonlarning muntazam ravishda xabardor qilinishi, maslahatlashuvi va madaniy jihatdan mos va qulay tarzda jalb qilinishini ta'minlash uchun mo'ljallangan. Bu ikki tomonlama aloqa mexanizmlarini o'rnatish va tashvish va shikoyatlarni o'z vaqtida va javob beradigan tarzda hal qilishni o'z ichiga oladi.

Loyiha faoliyati davomida barcha jalb qilish tadbirlari manfaatdor tomonlar bilan aloqa qilish jurnalida (Stakeholder Engagement Log) hujjatlashtiriladi. Manfaatdor tomonlar bilan maslahatlashuvlar davomida olingan shikoyatlar Shikoyatlar reestrda (Grievance Register) qayd etiladi va Loyihaning shikoyatlarni hal qilish mexanizmi orqali ko'rib chiqiladi.

1.3.3 SHIKOYAT MEXANIZMI

SEP shuningdek, jabrlangan shaxslarga Kompaniya, Qurilish Pudratchisi va boshqa yetkazib beruvchilarga shikoyat, tashvish va so'rovlarni bildirish imkonini beruvchi Shikoyat Mexanizmini o'z ichiga oladi. Mexanizm Gender asosidagi zo'ravonlik (GBV) bilan bog'liq shikoyatlarni ko'rib chiqish uchun qoidalarni o'z ichiga oladi va jabrlanganlar uchun tegishli imkoniyatlar va qo'llab-quvvatlash mavjudligini ta'minlaydi.

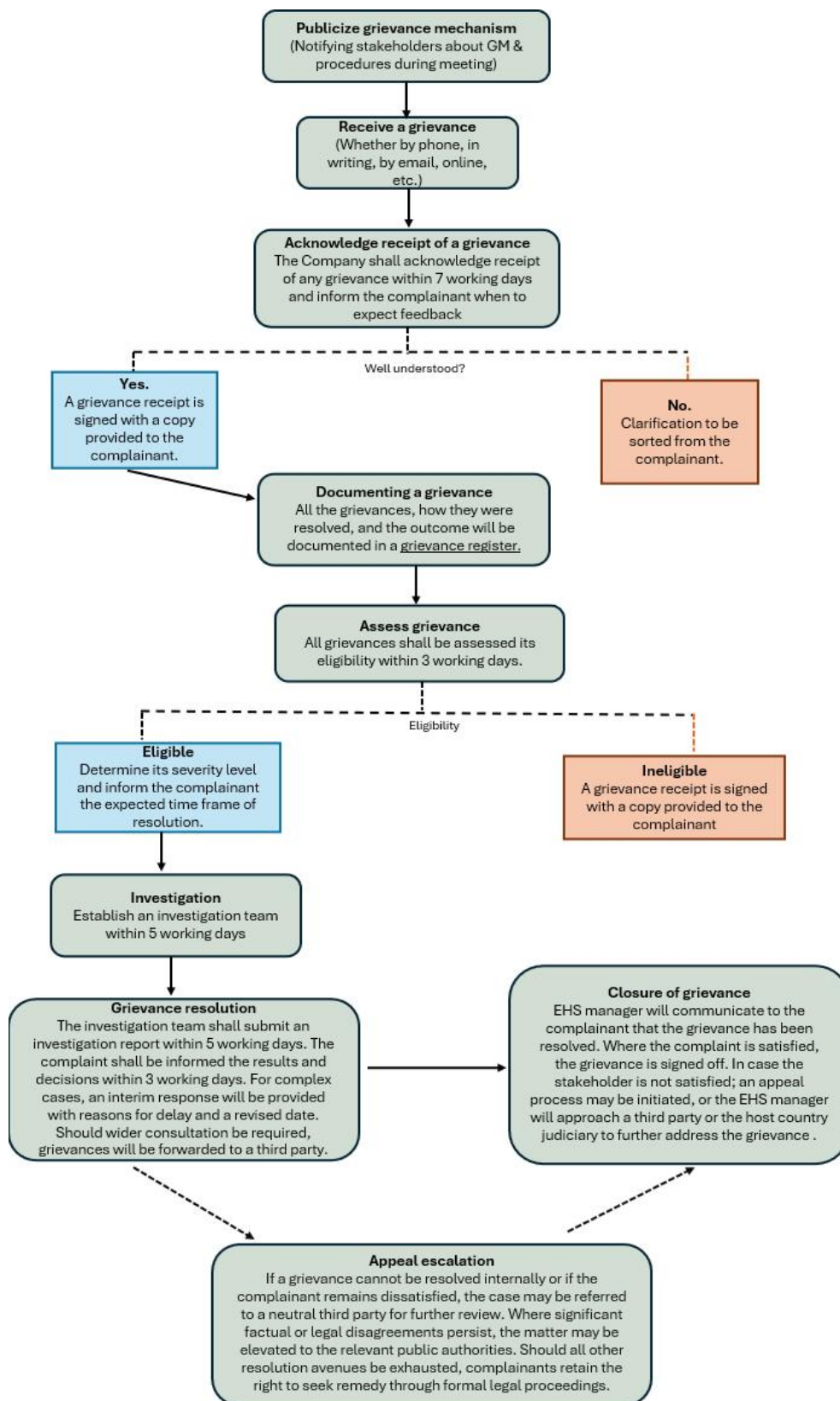
Shikoyatlar istalgan tilda yozma ravishda, telefon orqali yoki shaxsan SUSning quyidagi xodimlariga topshirilishi mumkin:

- Ismi: Youjie ZhaoLavozimi: EHS menejeriAloqalar: Elektron pochta: zhaoyoujie@shsus.com Telefon: +998930037688

Bundan tashqari, xavfsiz shikoyat qutisi eng qulay joylarga, masalan, CCTV/kameralar o'rnatilmagan Axborot xonasiga joylashtirilgan.

Barcha xodimlar va pudratchilar shikoyatlarni to'g'ri qabul qilish va uzatish bo'yicha o'qitiladi. Quyidagi rasmda loyihaning shikoyatlarni ko'rib chiqish jarayoni sxematik tarzda ko'rsatilgan:

13-RASM SHIKOYATLARNI KO'RIB CHIQISH JARAYONI

1.4 ASOSIY EKOLOGIK VA IJTIMOIIY TA'SIRLARNING QISQACHA MAZMUNI

1.4.1 HAVO

Qurilish bosqichlari

Loyiha qurilish faoliyatidan kelib chiqadigan havo sifatiga potentsial ta'sirlar quyidagilarni o'z ichiga oladi:

- Qurilish changi: Qurilish ishlari chang hosil qiluvchi faoliyatlar (tuproq ishlari, asfaltlanmagan hududlarda transport harakati va changli materiallar bilan ishlash, masalan, beton tayyorlash) bilan bog'liq. Chang yaqin atrofdagi o'simliklar va inshootlarga cho'kishi mumkin, bu esa ekologik va estetik muammolarga olib kelishi mumkin.
- Qurilish transporti: Qurilish transport vositalarining harakati natijasida azot oksidlari (NO_x) va mayda zarrachalar (PM) chiqindilari ko'payishi mumkin, bu esa atrofdagi hududlarda havo sifatining yomonlashishiga olib keladi.
- Foydalanish bosqichi
- Loyiha faoliyati davomida havo sifatiga ta'sir qilishi mumkin bo'lgan potentsial ta'sirlar quyidagilarni o'z ichiga oladi:
- Tutun gazlari emissiyalari, masalan, PM, oltingugurt dioksidi (SO₂), azot oksidlari va ular bilan bog'liq holda azot dioksidi (NO_x va NO₂), vodorod xlorid (HCl), vodorod fluorid (HF), og'ir metallar, dioksinlar va uglerod oksidi (CO);
- Qochib ketadigan hid emissiyalari (masalan, Ammiak (NH₃), Vodorod sulfid (H₂S) hidning o'rnini bosuvchi sifatida, hid bir nechta birikmalarning murakkab aralashmasi ekanligini hisobga olgan holda) chiqindi saqlash chuquridan rejalashtirilgan inkineratorga texnik xizmat ko'rsatish davrlarida (normal ish jarayonida hech qanday hid emissiyasi yuzaga kelmaydi).
- Cheklangan emissiyalar tufayli, xlorid kislotalari, mazut va ammiak saqlash tanklaridan ishchi va nafas olish yo'qotishlari havo dispersiyasini modellashtirishdan chiqarib tashlanadi. Xuddi shunday, tutun gazini tozalash uchun faollashtirilgan ko'mir, uchuvchi kul va ohak siloslaridan chang chiqishi modellashtirishga kiritilmaydi, chunki bu siloslar chang tozalash moslamalari (qopli chang yig'uvchilar) bilan jihozlangan va yopiq asosiy ustaxona ichida joylashgan.

1.4.2 ISSIQXONA GAZLARI (GHG)

Qurilish bosqichida issiqxona gazlari chiqindilari asosan qurilish mashinalari va transport vositalarida (shu jumladan, ekskavatorlar, kranlar, greyderlar, beton nasos yuk mashinalari, shuningdek, materiallar, uskunalar va xodimlarni tashish uchun ishlatiladigan turli xil transport vositalari) qazib olinadigan yoqilg'ilarning yonishi natijasida hosil bo'ladi. Qo'shimcha chiqindilar vaqtinchalik qurilish elektr ta'minoti orqali elektr energiyasini iste'mol qilishdan kelib chiqishi mumkin, bu esa yoritish, payvandlash va po'lat konstruksiyalarni tayyorlash, beton aralashtirish, suv nasoslari, shuningdek, qurilish maydonchasi ofislari va ishchilar turar joylarining ishlashini ta'minlaydi.

Ishlash bosqichida emissiyalar asosan qattiq maishiy chiqindilarni (QMQ) nazorat ostida termik qayta ishlash natijasida yuzaga keladi, bu esa CO₂, CH₄ va N₂O kabi to'g'ridan-to'g'ri jarayon emissiyalarini hosil qiladi. Loyiha o'zining ishlab chiqarilgan energiyasidan ichki ehtiyojlar uchun foydalanish orqali o'zini-o'zi ta'minlashga mo'ljallangan bo'lib, kamdan-kam hollarda texnik xizmat ko'rsatish yoki favqulodda to'xtashlar paytida milliy elektr tarmog'idan kichik miqdordagi bilvosita emissiyalar yuzaga kelishi mumkin. Bunday emissiyalar ahamiyatsiz deb hisoblanadi va Loyihaning sof energiya eksportchisi sifatidagi roli tufayli asosiy inventarizatsiyadan chiqarib tashlanadi.

Qurilish bosqichida 1 va 2 doira chiqindilarining umumiy emissiyasi 2 821,82 ktCO₂e ni tashkil qiladi. Eksploatatsiya bosqichida esa 1 doira bo'yicha yalpi emissiya 251,62 ktCO₂e/yil, oldini olingan emissiya 797,31 ktCO₂e/yil bo'lib, bu -545,69 ktCO₂e/yil sof emissiyaga teng.

1.4.3 SHOVQIN

Loyiha hayoti davomida shovqin chiqarishi mumkin bo'lgan loyiha faoliyatlari aniqlash uchun ko'rib chiqildi (11-jadval).

11-JADVAL LOYIHA HAYOT DAVRIDAGI SHOVQINNING POTENTIAL MANBALARI

Loyiha Faoliyati	Potentsial shovqin manbalari
Qurilish bosqichi: Maydonni tozalash va tuproq ishlari; Kirish yo'llarini aniqlash va tozalash; Vaqtinchalik turar joy kabi vaqtinchalik inshootlarni qurish; Bino qurish; Uskunalar, elektr uzatish minoralari va elektr uzatish liniyalarini o'rnatish va h.k.	Qurilish bosqichidagi faoliyatlar uchun elektr mexanik uskunalaridan foydalanish natijasida kelib chiqadigan shovqin.
Ishlash bosqichiChiqindilarni yig'ish va yoqish;Turbina va generator;Kommunal xizmatlar ishlashi (masalan, toza suv tayyorlash, sovutish minorasi); vaAtrof-muhitni muhofaza qilish inshootlari ishlashi (masalan, tutun gazini tozalash, oqava suvlarni tozalash).	Uskunalar va kommunal xizmatlarning ishlashidan kelib chiqadigan shovqin.

1.4.4 TUPROQ

Operatsiya bosqichida tuproqning potentsial ifloslanishi quyidagi sabablarga ko'ra yuzaga kelishi mumkin:

- Sayfadagi tashish paytida to'kilgan filtrat suvi yomg'ir suvi bilan yuvilib, tuproqqa singib ketishi mumkin;
- Yonish chiqindilari tarqalib, tuproqqa cho'kishi va keyin yomg'ir orqali tuproqqa singib ketishi mumkin;
- Ta'mirlash ishlari davomida hosil bo'ladigan qattiq chiqindilar, jumladan metall qoldiqlari, elektron chiqindilar, yog'li chiqindilar va maishiy chiqindilar;
- Maishiy va sanoat oqava suvlarining hosil bo'lishi;
- Transformator maydonidan neft o'z ichiga olgan yomg'ir suvining tasodifiy oqib chiqishi (Rejalashtirilmagan hodisalar doirasida ko'rib chiqilgan va tahlil qilingan).

1.4.5 SUV

- Suv resurslariga ta'sirlar, jumladan
- Qurilish davrida er osti suvlaridan va ekspluatatsiya davrida yer usti suvlaridan suv olish.
- Suv sifatiga ta'sirlar, jumladan:
- Sayt ichidagi tashish paytida to'kilgan sizilma suvlari yomg'ir suvi bilan yuvilib, er osti suvlariga singib ketishi mumkin.
- Chiqindi emissiyalarining tarqalishi va tuproqqa cho'kishi, so'ngra yomg'ir orqali yer osti suvlariga singib ketishi.
- Chiqindi saqlash va qayta ishlash joylaridan hosil bo'ladigan filtrat, agar to'g'ri yig'ilmasa va tozalanmasa, yer osti suvlariga singib ketishi mumkin. Loyiha dizayniga suv o'tkazmaydigan choralar kiritilgan. Ushbu stsenariy "Rejalashtirilmagan hodisalar" bo'limida baholanadi.
- Agar kimyoviy moddalar yoki sizma suv asfaltlanmagan hududlarga oqib chiqsa, infiltratsiya natijasida er osti suvlari ifloslanishi mumkin. Ushbu stsenariy Rejalashtirilmagan Hodisalar doirasida baholanadi.
- Yong'in yoki portlash hodisasi yuz berganda, katta hajmdagi yong'inga qarshi suv hosil bo'lib, uni to'g'ri ushlab qolish va yig'ish choralari ko'rilmasa, ifloslangan oqava suv yomg'ir drenaj tizimi orqali yoki sayt chegarasidan tashqariga nazoratsiz ravishda oqib chiqishi mumkin. Bunday oqizishlar yer usti va yer osti suvlari sifatiga tahdid solishi mumkin. Ushbu stsenariy "Rejasiz hodisalar" bo'limida baholanadi.

1.4.6 CHIQINDILAR

Loyiha qurilish va ekspluatatsiya bosqichlarida chiqindilarni hosil qiladi. Chiqindilarni boshqarish bilan bog'liq bo'lgan potentsial ta'sirlar, jumladan saqlash, ishlov berish, yig'ish, tashish, qayta ishlash, tozalash va utilizatsiya qilish kabi jihatlar ushbu ESIA hujjatida baholanadi.

1.4.7 BIOLOGIK XILMA-XILLIK

- Saytni tozalash / Yerni tayyorlash (ekspluatatsiya bosqichi loyiha maydonining doimiy egallanishini o'z ichiga oladi);
Qurilish faoliyatlari, masalan, erni tozalash, tekislash, qoziq urish va bino qurish ishlari natijasida chiqindi poligoni va bo'z yer maydonlarining kichik qismlari doimiy va vaqtincha olib tashlanadi. Ushbu yashash joylari allaqachon inson faoliyati tomonidan jiddiy buzilgan va ekologik qiymati past. Chiqindi poligonidan foydalanadigan oddiy qush turlari shahar muhitiga yaxshi moslashgan va yaqin atrofdagi yashash joylaridan foydalanishda davom etishi kutilmoqda. Kengroq mintaqada qayd etilgan xavf ostidagi qush turlari loyiha maydoniga ko'payish, uya qurish, oziqlanish yoki migratsiya uchun bog'liq emas. Shuning uchun ekologik ta'sirlar juda cheklangan bo'lishi kutilmoqda.
- Pudratchilar lagerlari / Material saqlash maydonlari va ishchilar turar joyi.
Qurilish davrida maydonda taxminan 400 nafar pudratchi ishchi, 24 nafar loyiha xodimi va 4 nafar xavfsizlik xodimi bo'ladi. Ishchi kuchining vaqtincha ko'payishi kundalik faoliyat, transport harakatining oshishi, chiqindilar hosil bo'lishi va maydon inshootlaridan foydalanish orqali kichik darajadagi noqulayliklarga olib kelishi mumkin. Biroq, ishchilar belgilangan hududlarda joylashtiriladi, aksariyat xodimlar maydonda

qoladi yoki Samarqand shahriga qaytadi va ishchi kuchi soni atrofdagi shahar muhitiga nisbatan nisbatan cheklangan. Natijada, ta'sirlar cheklangan bo'lishi kutilmoqda.

1.4.8 IQLIM O'ZGARISHI XAVFI

Iqlim o'zgarishi xavfini baholash (CCRA) loyihaning butun faoliyati davomida kelajakdagi iqlim sharoitlari unga qanday ta'sir ko'rsatishi mumkinligini aniqlash uchun o'tkazildi. Baholash haddan tashqari issiqlik, haddan tashqari sovuq, suv toshqini, kuchli shamollar, o'rmon yong'inlari va suv tanqisligi/qurg'oqchilikni asosiy jismoniy iqlim xavflari sifatida belgiladi.

Haroratning oshishi va uzoq muddatli issiq to'lqinlari loyihaning asosiy ob'ektlari, kommunal tizimlari, chiqindi yig'ish va saqlash joylariga, shuningdek, ishchilarning salomatligi va xavfsizligiga sezilarli ta'sir ko'rsatishi kutilmoqda. Aksincha, haddan tashqari sovuq hodisalari barqaror ishlashni ta'minlash uchun yoqilg'i sarfini oshirishi va ochiq havoda ishlaydigan ishchilar uchun qo'shimcha salomatlik va xavfsizlik xavflarini keltirib chiqarishi mumkin. Kuchli yong'ir natijasidagi suv toshqinlari ob'ekt ishlarini to'xtatib qo'yishi mumkin, ammo umumiy xavf o'rtacha darajada deb baholanadi.

Baholash shuni ko'rsatdiki, kuchli shamollar ishchilar xavfsizligiga o'rtacha darajadagi xavf tug'dirishi mumkin, yong'inlar esa ekspluatatsiya davrida jiddiy sog'liq va xavfsizlik muammolarini keltirib chiqarishi mumkin. Bundan tashqari, suv tanqisligi va qurg'oqchilik ob'ektlarning ishlashi uchun zarur bo'lgan suv mavjudligiga ta'sir ko'rsatishi, shuningdek, operatsion samaradorlik va ishchi kuchining farovonligiga salbiy ta'sir qilishi mumkin. Ushbu muammolarni hal qilish uchun loyihaning butun hayotiy sikli davomida loyihani rejalashtirish va boshqarishga iqlimga chidamlilik va moslashish choralari kiritiladi.

1.4.9 JAMIYAT BIRDAMLIGI VA IJTIMOIIY TUZILMALAR

Loyiha mavjudligi va qurilish faoliyati, qurilish davrida ishchi kuchining mavjudligi orqali mahalliy qishloqlardagi jamoat birligi va ijtimoiy tuzilmalarga ta'sir ko'rsatishi kutilmoqda. Bundan tashqari, qurilish davrida ishchilar va xavfsizlik xodimlarining mavjudligi ijtimoiy keskinlikka va ish o'rinlari hamda turar joy va tovarlar kabi resurslar uchun raqobatning kuchayishiga olib kelishi mumkin. O'rnatilgan qishloq darajasidagi va loyiha darajasidagi shikoyat mexanizmlari hamda ishchi kuchi oqimining cheklangan sonini hisobga olgan holda, jamoat birligi va ijtimoiy tuzilmalarga ta'sir ahamiyatsiz deb baholanadi.

1.4.10 YERDAN FOYDALANISH VA TIRIKCHILIK VOSITALARI

Loyiha maydoni va unga tegishli infratuzilma davlat zahirasiidagi yerlarda joylashgan bo'lib, loyiha uchun yer ajratish natijasida jismoniy yoki iqtisodiy ko'chirish holatlari aniqlanmagan. Biroq, keng ko'lamli poligonning kutilayotgan yopilishi yoki faoliyatining o'zgarishi taxminan 30–40 nafar mahalliy chiqindi yig'uvchilarga, 60–100 nafar Mugat chiqindi yig'uvchilarga va oz sonli poligon xodimlariga ta'sir ko'rsatishi mumkin. Poligonning yopilishi keng ko'lamli hukumat chora-tadbiri bo'lsa-da, ushbu guruhlar qayta ishlanadigan materiallar va daromad olish imkoniyatining kamayishiga duch kelishi mumkin.

1.4.11 JAMIYAT SALOMATLIGI, XAVFSIZLIGI VA HIMOYASI

Qurilish davrida havo chiqindilari, shovqin va tebranishlar, shuningdek, qurilish ishlaridan chiqadigan oqava suvlar natijasida jamoat salomatligiga ta'sir ko'rsatishi mumkin. Shovqin qurilish materiallari, mashina va uskunalarni tashishdan kelib chiqishi mumkin. Shuningdek, qurilish bosqichidagi ishlar uchun mexanik jihozlardan foydalanish ham shovqinga sabab bo'lishi mumkin. Shovqin mahalliy aholi orasida stress va norozilikni keltirib chiqarishi mumkin.

1.4.12 JAMOAT INFRATUZILMASI VA XIZMATLARI

Loyihaning resurs talablari umumiy mintaqaviy imkoniyatlarning kichik qismini tashkil etsa-da, har qanday qo'shimcha yuklama mahalliy uy xo'jaliklariga, ayniqsa, mavsumiy suv tanqisligi yoki elektr energiyasi, gaz va chiqindilarni boshqarish kabi nomuvofiq kommunal xizmatlardan aziyat chekayotganlarga ta'sir ko'rsatishi mumkin.

1.4.13 KASBIY SALOMATLIK VA XAVFSIZLIK

Qurilish bosqichi:

Qurilish davrida ishchilar og'ir texnika, qazish ishlari, xandaq qazish, quvur o'tkazish, ko'tarish operatsiyalari va balandlikda ishlash bilan bog'liq xavflarga duch kelishi mumkin. Mumkin bo'lgan xavflar orasida uskunar bilan urilish, qamalib qolish, xandaqning qulashi, beqaror tuproq sharoitlari va yer osti kommunikatsiyalariga tasodifiy tegish kiradi. Loyiha ishchilarni himoya qilish va baxtsiz hodisalarni kamaytirish uchun xavfsizlik bo'yicha treninglar, xavfsiz ish tartib-qoidalari, himoya vositalari, tekshiruvlar va favqulodda vaziyatlarga tayyorgarlik choralari amalga oshiradi.

Foydalanish bosqichi:

Ishlash davrida ishchilar chiqindilarni qayta ishlash faoliyati, xavfli gazlar, yuqori haroratli qozonxonalar va yondirgichlar, kimyoviy moddalar, kulni boshqarish tizimlari, yoqilg'i saqlash inshootlari, aylanadigan mexanizmlar, elektr jihozlari, chang, shovqin va hidlardan kelib chiqadigan xavflarga duch kelishi mumkin. Xavflar orasida kuyish, kimyoviy moddalarga ta'sir qilish, zararli gazlarni nafas olish, elektr toki urishi va mexanizmlar bilan bog'liq jarohatlar bo'lishi mumkin. Loyiha ushbu xavflarni minimallashtirish uchun monitoring, uskunalarga texnik xizmat ko'rsatish, xavfsiz ishlash tartib-qoidalari, shaxsiy himoya vositalari va favqulodda vaziyatlarga javob berish rejalashtirishni o'z ichiga olgan keng qamrovli sog'liqni saqlash va xavfsizlik choralari qo'llaydi.

1.4.14 ISH BILAN BANDLIK VA MAHALLIY IQTISODIYOT

Umumiy bandlik strategiyasi bosqichma-bosqich o'tish yondashuviga amal qiladi: dastlabki operatsion bosqichda nisbatan yuqori ulushdagi xitoylik xodimlar jalb qilinadi, keyingi bosqichlarda esa mahalliy xodimlar asta-sekin xitoylik xodimlarning vazifalari va mas'uliyatini o'z zimmasiga oladi, toki to'liq mahalliyashtirilgan xodimlar tarkibiga erishilgunga qadar.

- Qurilish bosqichida loyiha EPC pudratchisini jalb qilgan holda shartnoma asosidagi ishchilarni yollaydi, ularning yarmidan ko'pi mahalliy o'zbek jamoalaridan olinishi kutilmoqda.

- Operatsiya bosqichida loyihaning bevosita ishchilari soni taxminan 60-100 kishini tashkil etishi kutilmoqda.

Loyiha avval mahalliy jamoalar uchun ma'muriyat, texnika, qurilish va kundalik mehnat sohalarida tegishli ish o'rinlarini yaratadi. Bundan tashqari, oziq-ovqat yoki xom ashyo (shu jumladan, taxminan 70% mahalliy xarid qilinishi kutilayotgan kabellar) kabi mahsulotlar uchun xarid shartnomalari ham mahalliy jamoalardan olinadi. Shuning uchun loyiha mahalliy bandlik va mahalliy iqtisodiyotga bevosita ijobiy ta'sir ko'rsatishi kutilmoqda.

1.4.15 INSON HUQUQLARI

Inson huquqlariga ta'sirni baholash (HRIA) mehnat va ish sharoitlari, ta'minot zanjiridagi mehnat amaliyotlari, xavfsizlik xodimlarining xatti-harakatlari, shuningdek, axborot olish, ishtirok etish va shikoyat mexanizmlariga oid potentsial xavflarni aniqladi. Tegishli boshqaruv choralarisiz, bu masalalar ishchilarning huquqlariga, adolatli bandlik amaliyotlariga va jamiyat farovonligiga ta'sir ko'rsatishi mumkin. Ushbu xavflarni bartaraf etish uchun Loyiha inson huquqlari siyosati, mehnatni muhofaza qilish choralari, ta'minot zanjiri nazorati, mas'uliyatli xavfsizlik boshqaruvi, manfaatdor tomonlar bilan hamkorlik faoliyati va ochiq shikoyat kanallarini joriy qiladi. Ushbu choralar ishchilar va jamoalarga adolatli munosabatda bo'lishini, loyiha bilan bog'liq qarorlarda ishtirok etishini va muammolar yuzaga kelganda samarali himoya vositalariga ega bo'lishini ta'minlashga yordam beradi.

1.4.16 REJALASHTIRILMAGAN HODISALAR

Xavfli moddalarning rejadan tashqari hodisalar natijasida chiqib ketishiga olib kelishi mumkin bo'lgan stsenariylar quyidagilarni o'z ichiga oladi:

- Yong'in va portlash;
- Xavfli moddalarning oqishi va to'kilishi;
- Transport va obyektida avtotransport hodisalari.

Yuqorida ko'rsatilgan xavflarning potentsial ta'siri quyidagilarni o'z ichiga oladi:

- Atmosfera havosiga ta'siri;
- Tuproq va er osti suvlariga ta'sir;
- Mehnat va mehnat sharoitlariga ta'sir;
- Jamiyat salomatligi va xavfsizligiga ta'siri.

1.5 TA'SIRNING AHAMIYATI VA YUMSHATISH CHORALARI HAQIDA QISQACHA MA'LUMOT

ESIA potentsial ta'sirlarni baholadi va zarur hollarda ta'sir darajasini kamaytirish uchun qo'shimcha yumshatish choralarini taklif qildi. Ta'sir ahamiyati mavjud o'rnatilgan/amaldagi choralarni hisobga olgandan keyingi ta'sir darajasini anglatadi, qoldiq ta'sir esa ushbu ESIA da belgilangan o'rnatilgan choralari va qo'shimcha yumshatish, boshqarish va monitoring choralari amalga oshirilgandan keyin qoladigan ta'sirni bildiradi. Ushbu potentsial ta'sirlar 12-jadvalda umumlashtirilgan.

12-JADVAL TASIR MATRITSASI VA YUMSHATISH CHORALARINING QISQACHA MAZMUNI

Ta'sir	Ta'sir Kattaligi / Ehtimolligi		Retseptor zaifligi / jiddiyligi	Ta'sirning Ahamiyati				Yumshatish/kuchaytirish chora-tadbirlarining qisqacha mazmuni
				Yumshatishdan oldingi		Yumshatishdan keyin		
Atrof-muhit: Havo sifati								
Qurilish bosqichidagi chang	Ahamiyatsiz		O'rta	Ahamiyatsiz		Ahamiyatsiz		Ta'sirlar ahamiyatsiz deb baholanganligi sababli qo'shimcha yumshatish choralari talab qilinmaydi.
Qurilish bosqichidagi transport harakati	Ahamiyatsiz		O'rta	Ahamiyatsiz		Ahamiyatsiz		Ta'sirlar ahamiyatsiz deb baholanganligi sababli qo'shimcha yumshatish choralari talab qilinmaydi.
Operatsiya bosqichi	Ahamiyatsiz	Kichik	O'rta	Ahamiyatsiz	Kichik	Ahamiyatsiz	Kichik	Chiqindi gazlarini doimiy monitoring qilish, uskunalarni muntazam ta'mirlash, hidlarni boshqarish, changni bostirish va umumiy tozalikni saqlash orqali havo chiqindilarini nazorat qiling.
Atrof-muhit: Suv								
Suv sifatiga ta'siri	Kichik		Past	Ahamiyatsiz		Ahamiyatsiz		Qurilish davrida salbiy ta'sirning oldini olish uchun muntazam ravishda er osti suvlari monitoringini o'tkazing, sifat o'zgarishlarini

Ta'sir	Ta'sir Kattaligi / Ehtimolligi	Retseptor zaifligi / jiddiyligi	Ta'sirning Ahamiyati				Yumshatish/kuchaytirish chora-tadbirlarining qisqacha mazmuni	
			Yumshatishdan oldingi		Yumshatishdan keyin			
							kuzatib boring va er osti suvi o'rniga sotib olingan chuchuk suvdan foydalaning.	
Atrof-muhit: Tuproq								
Tuproqning ifloslanishi	Kichik	O'rta	Ahamiyatsiz	Kichik	Ahamiyatsiz		Kimyoviy moddalarni xavfsiz saqlash, chiqindilarni to'g'ri boshqarish, to'kilishlarning oldini olish, favqulodda vaziyatlar choralari, sizib o'tishga qarshi tizimlar va muntazam tuproq monitoringi orqali tuproq ifloslanishining oldini olish.	
Atrof-muhit: Shovqin								
Qurilish faoliyatidan kelib chiqadigan shovqin	Kichik	O'rta	O'rta	Kichik	Mo'tadil	Ahamiyatsiz	Kichik	Kam shovqinli uskunalardan foydalanish, texnik xizmat ko'rsatish, tovush o'chirgichlar, ish vaqtini cheklash, ishchilarni eshitishni himoya qilish, jamiyat shikoyatlarini boshqarish va muntazam xodimlar o'qitish orqali shovqinni kamaytiring.
Operatsion faoliyatidan keladigan shovqin	Ahamiyatsiz		O'rta	Ahamiyatsiz		Ahamiyatsiz		
Atrof-muhit: Chiqindilar								
Chiqindilarni hosil qilish va boshqarish (Qurilish bosqichi)	Kichik	Past	Kichik		Ahamiyatsiz			Chiqindilarni kamaytirish, qayta foydalanish, qayta ishlash va xavfsiz utilizatsiya qilish amaliyotlarini qo'llang. Litsenziyalangan chiqindi pudratchilaridan foydalaning, chiqindi hosil bo'lishini kuzatib boring, xavfli chiqindilarni xavfsiz boshqaring, kul va loy bilan ishlashni nazorat qiling va ishchilarni muntazam o'qitib turing.
Chiqindilarning hosil bo'lishi va boshqaruvi (Ekspluatatsiya bosqichi)	O'rta	O'rta	Mo'tadil		Kichik			

Ta'sir	Ta'sir Kattaligi / Ehtimolligi	Retseptor zaifligi / jiddiyligi	Ta'sirning Ahamiyati		Yumshatish/kuchaytirish chora-tadbirlarining qisqacha mazmuni
			Yumshatishdan oldingi	Yumshatishdan keyin	
Atrof-muhit: Biologik xilma-xillik					
Saytni tozalash / Yerni tayyorlash (Qurilish va ekspluatatsiya)	Kichik	Past	Ahamiyatsiz	Ahamiyatsiz	Biodiversitetga ta'siri ahamiyatsiz deb baholanganligi sababli qo'shimcha yumshatish choralari talab qilinmaydi.
Ish bilan ta'minlash va ishchi kuchi / pudratchilarning kirib kelishi / mavjudligi (Qurilish)	Kichik	Past	Ahamiyatsiz	Ahamiyatsiz	
Ijtimoiy: Yerdan foydalanish va tirikchilik					
Jamiyat chiqindi teruvchilarining tirikchiligiga ta'siri	O'rta	O'rta	Mo''tadil	Kichik	Chiqindi yig'uvchilar va sobiq poligon ishchilariga tirikchilik yordami, kasbiy tayyorgarlik, ish o'rinlari haqida ma'lumot, mahalliy ishga qabul qilish imkoniyatlari hamda tirikchilikni o'zgartirish va qayta ishga joylashtirish bo'yicha davlat idoralari bilan hamkorlik qilish orqali ko'mak ko'rsatish.
Mugat chiqindi teruvchilarning tirikchiligiga ta'siri	O'rta	O'rta	Mo''tadil	Kichik	
Operatsiya bosqichida suv olish natijasida mahalliy qishloq xo'jaligiga ta'sirlar	Ahamiyatsiz	O'rta	Ahamiyatsiz	Ahamiyatsiz	
Oldi poligon xodimlarining tirikchiligiga ta'siri	Kichik	O'rta	Kichik	Ahamiyatsiz	
Ijtimoiy: Jamiyat salomatligi, xavfsizligi va himoyasi					
Qurilish bilan bog'liq atrof-muhit emissiyalari va buzilishlarning jamiyat salomatligiga ta'siri	Kichik	O'rtacha	Kichik	Ahamiyatsiz	Atrof-muhit nazorati, jamiyat bilan hamkorlik, sog'liqni saqlash va xavfsizlikni boshqarish rejalari, ishchilarning xulq-atvor kodekslari, kasalliklarning oldini olish choralari, gender

Ta'sir	Ta'sir Kattaligi / Ehtimolligi	Retseptor zaifligi / jiddiyligi	Ta'sirning Ahamiyati		Yumshatish/kuchaytirish chora-tadbirlarining qisqacha mazmuni
			Yumshatishd an oldingi	Yumshatishd an keyin	
Operatsion bilan bog'liq atrof-muhit emissiyalari va buzilishlarning jamoat salomatligiga ta'siri	Kichik	O'rta	Kichik	Ahamiyatsiz	asosidagi zo'ravonlik/jinsiy ekspluatatsiya va zo'ravonlikning oldini olish dasturlari hamda mavjud shikoyat mexanizmlari orqali yaqin atrofdagi jamoalarni himoya qilish.
Qurilish ishchilari mavjudligi sababli yuqumli kasalliklar xavfining oshishi	Kichik	O'rta	Kichik	Ahamiyatsiz	
Qurilish ishchi kuchi mavjudligi sababli gender asosidagi zo'ravonlik xavfining oshishi	O'rta	O'rtacha	Mo''tadil	Kichik	
Ijtimoiy: Jamoat infratuzilmasi va xizmatlari					
Qurilish va foydalanish davrida mahalliy kommunal xizmatlar va resurslarga bosimning oshishi	Kichik	O'rta	Kichik	Ahamiyatsiz	Loyiha resurslaridan foydalanish bo'yicha shaffof aloqani ta'minlash, potentsial ta'sirlar yuzasidan jamoalar bilan maslahatlashish, elektr va suv iste'moli haqidagi ma'lumotlarni oshkor qilish, shuningdek, energiya ta'minoti afzalliklarini qo'llab-quvvatlagan holda mahalliy kommunal xizmatlarning ishonchliligini kafolatlash.
Mahalliy tarmoq va ko'ngilochar inshootlarga ijobiy ta'sir	/	/	Ijobiy		-
Ijtimoiy: Mehnat muhofazasi va xavfsizlik texnikasi					

Ta'sir	Ta'sir Kattaligi / Ehtimolligi	Retseptor zaifligi / jiddiyligi	Ta'sirning Ahamiyati		Yumshatish/kuchaytirish chora-tadbirlarining qisqacha mazmuni			
			Yumshatishd an oldingi	Yumshatishd an keyin				
Loyiha qurilishi va ekspluatatsiyasi davridagi OHS xavflari	Katta	O'rta	Major	Mo''tadil	Kuchli EHS boshqaruv tizimlari, o'qitish, favqulodda vaziyatlarga tayyorgarlik, shaxsiy himoya vositalari, xavfsiz ishchilar turar joyi, muntazam tekshiruvlar va ishchilar shikoyat kanallari orqali xavfsiz va sog'lom ish joyini ta'minlash			
Turar joy bilan ta'minlash orqali kasbiy salomatlik va turmush darajasiga ta'sir	Kichik	O'rta	Kichik	Ahamiyatsiz				
Ijtimoiy: Bandlik va Mahalliy Iqtisodiyot								
Mahalliy bandlik va iqtisodiyotga hissa	/	/	Ijobiy		Mahalliy iqtisodiy o'sishni rag'batlantirish uchun mahalliy aholini ishga olishni birinchi o'ringa qo'yish, kasbiy ta'lim berish, mahalliy korxonalar va kichik o'rta biznesni qo'llab-quvvatlash, shuningdek, ish o'rinlari va xarid imkoniyatlari haqida ma'lumot almashish.			
Ijtimoiy: Inson Huquqlari								
Loyiha ishchilarining mehnat va ish sharoitlariga ta'siri	Ehtimol		Yuqori	Mo''tadil	Past	Bolalar va majburiy mehnatga qarshi siyosatlar, adolatli ish bilan ta'minlash amaliyotlari, ta'minot zanjiri bo'yicha tekshiruvlar, xavfsizlikni boshqarish standartlari, mavjud shikoyat mexanizmlari va ishchilar huquqlari bo'yicha treninglar orqali mehnat va inson huquqlarini himoya qilish.		
Loyiha ta'minot zanjiri bo'ylab ishchilar huquqlariga ta'sirlar	Darg'on emas	Ehtimol	O'rtacha	Past	Mo''tadil		Ahamiyatsiz	Past
Xavfsizlik xodimlarini ishga joylashtirish bilan bog'liq jamoat xavfsizligiga ta'sirlar	Darg'on emas		O'rta	Past			Ahamiyatsiz	
Huquq egasining ishtirok etishiga/yordam olishiga	Darg'on	Ehtimol	O'rta	Mo''tadil	Past		Past	Ahamiyatsiz

Ta'sir	Ta'sir Kattaligi / Ehtimolligi		Retseptor zaifligi / jiddiyligi	Ta'sirning Ahamiyati				Yumshatish/kuchaytirish chora-tadbirlarining qisqacha mazmuni
				Yumshatishd an oldingi		Yumshatishd an keyin		
ta'sirlar	emas						z	
Rejalashtirilmagan hodisalar								
Yong'in va portlash	Mumkin		Kichik	Kichik		Ahamiyatsiz		Yong'in oldini olish, to'kilish holatlariga javob berish rejalashtirish, xavfli materiallarni nazorat qilish, favqulodda vaziyat uskunalari, xodimlarni o'qitish, evakuatsiya tartib-qoidalari va transport harakatini boshqarish choralari orqali favqulodda vaziyatlarga tayyorlaning.
To'kilish va oqishlarning ta'siri	Darg`il		Mo''tadil	Kichik		Ahamiyatsiz		
Traffic	Mumkin		Kichik	Kichik		Ahamiyatsiz		

1.6 ATROF-MUHIT VA IJTIMOY BOSHQARUV REJASI

Atrof-muhit va Ijtimoiy Boshqaruv Rejasi ("ESMP") ESIAning 13-bobi sifatida tayyorlangan.

Loyiha kompaniyasi ESMPni amalga oshirish va nazorat qilish uchun zarur bo'lgan resurslarni taqdim etish hamda tizim va komponentlarni yaratish majburiyatini oladi. ESMP ta'sirni baholash jarayoni va Xalqaro sanoatning ilg'or amaliyoti ("GIIP") asosida loyihaga xos bo'lgan yumshatish choralari belgilaydi. Loyiha kompaniyasi tegishli ta'lim, tayyorgarlik va tajribaga ega malakali xodimlardan iborat maxsus guruh orqali ushbu choralarni amalga oshirishni qo'llab-quvvatlaydi.

1.7 XULOSA

Loyiha ishga tushirilgandan so'ng, Samarqand viloyati bo'ylab yig'ilgan kunlik 1500 tonna maishiy qattiq chiqindilarni yoqish orqali elektr energiyasi ishlab chiqaradi va poligonga ko'miladigan chiqindilar hajmini kamaytiradi.

Umuman olganda, E&S ta'sirlari yaxshi tushunilgan bo'lib, ularni mustahkam ekologik va ijtimoiy boshqaruv tizimi hamda inson resurslari ("HR") siyosati orqali amalga oshiriladigan atrof-muhit, sog'liqni saqlash va xavfsizlik, mehnat, ijtimoiy va xavfsizlikni boshqarish hamda yumshatish choralari yordamida maqbul darajaga keltirish mumkin.

Loyiha rivojlanish uchun mos deb hisoblanadi va milliy hamda kreditor talablariga rioya qila oladi. ESIAda aniqlangan chora-tadbirlar loyihaga salbiy ekologik yoki ijtimoiy ta'sirlarni, shuningdek, ishchilar, ta'sir ko'rsatilgan jamoalar va atrof-muhitga oid muammolarni oldini olish yoki oldini olish imkoni bo'lmagan hollarda ularni minimallashtirish, yumshatish yoki qoplash imkonini beradi. Barcha majburiyatlar, talablar va qonuniy shartlar loyiha davomida nazorat qilinadi va muntazam ravishda hisobot qilinadi.